

УДК 811.111'42:004.032.6(092)

Тетяна Заболотна
(м. Переяслав-Хмельницький, Україна)

ЛІНГВІСТИЧНІ ОСНОВИ СТВОРЕННЯ ІМІДЖУ ПРИНЦА ВІЛЬЯМА У МЕДІАТЕКСТАХ

Стаття присвячена вивченню образу принца Вільяма в сучасних засобах масової інформації. У ній робиться спроба детального соціолінгвістичного аналізу медіатекстів, лінгвістичної теорії особистості, теорії мовленнєвого впливу засобів комунікації на оточуючих. Аналіз медіатекстів показує, що вони є одним із найбільш впливових форм письмової мови. Дослідження сприяє кращому розумінню ролі британської королівської сім'ї у формуванні сучасного суспільства країни. Імідж принца Вільяма досліджується з погляду понять «джентльмен», «лицар», «принц» як ключових концептів британського суспільства. Шлюб герцога Вільяма і герцогині Кембриджської Кетрін Міддлтон розглядається як крок до зміцнення британської спільноти. Стаття містить лінгвістичний аналіз медіатекстів, присвячених особі принца Вільяма і, частково, іншим членам британської королівської сім'ї.

Ключові слова: імідж, іміджмейкінг, стереотипний персонаж, британська королівська сім'я, медіатекст, етикет, портретизація, лицар, джентльмен, принц Вільям.

Статья посвящена изучению образа принца Уильяма в современных средствах массовой информации. В ней делается попытка детального социолингвистического анализа медиатекстов, лингвистической теории личности, теории речевого воздействия средств коммуникации на окружающих. Анализ медиатекстов показывает, что они являются одним из наиболее влиятельных форм письменной речи. Исследование способствует лучшему пониманию роли британской королевской семьи в создании современного общества государства. Имидж принца Уильяма исследуется с точки зрения понятий «джентльмен», «рыцарь», «принц» как ключевых концептов британского общества. Брак герцога Уильяма и герцогини Кембриджской Кэтрин Миддлтон рассматривается как шаг к укреплению британского сообщества. Статья содержит лингвистический анализ медиатекстов, посвященных особе принца Уильяма и, частично, другим членам британской королевской семьи.

Ключевые слова: *имідж, іміджмейкінг, стереотипний персонаж, Британская королевская семья, медиатекст, етикет, портретизация, рыцарь, джентльмен, принц Уильям.*

The article is dedicated to the study of image of Prince William in modern media. It presents the detailed sociolinguistic analysis of the media texts, linguistic identity theory, theories of speech influence of media communication which is formed according to the linguistic traditions. The analysis of media texts suggests that they are really one of the most common forms of the English written language. This study has allowed to clarify the role of British Royal Family in creating a modern British society. Image is viewed as one of the basic concepts of culture. The marriage of the Duke and Duchess of Cambridge is regarded in the British society as a step to improve the unity of a state. The work contains the linguistic analysis of the media reports devoted to prince William and partly to the other members of British Royal Family.

Key words: *image, image making, stereotypical character, British Royal Family, media text, etiquette, portraiture, a knight, a gentleman, Prince William.*

Зацікавлення медіатекстом зумовлене тим, що це – процес породження, сприйняття й інтерпретації інформації. Водночас він розглядається не просто як сукупність взаємопов'язаних елементів і певна послідовність речень, а як прагматична цілісність, завдання якої зумовлене відповідними соціальними потребами і спрямованістю на створення іміджу відомих осіб. Імідж – це образ, який втілює визначені ціннісні характеристики, призначені для емоційно-психологічного впливу на кого-небудь з метою популяризації, реклами, пропаганди тощо.

Мова медіатекстів протягом останніх десятиліть стає об'єктом низки досліджень. Найбільший внесок у розробку проблеми дослідження медіатекстів внесли М. Володіна, О. Володченко, Т. Добросклонська, С. Іванченко, А. Лобанова, Г. Почепцов, Л. Славова, Л. Солодка, О. Харченко, А. Худолій та ін. Витоки наукових уявлень про імідж можна виявити в роботах Г. Лебона, про що згадує у своїй статті Ю. Єлісєнко [1, с. 45]. Учений характеризує імідж як «чарівність» певних людей і предметів. «Чарівність – це рід панування якої-небудь

ідеї або якого діла над розумом індивіда < ... >. Головна властивість чарівності полягає в тому, що вона не допускає бачення предметів у їх теперішньому стані і паралізує всякі судження» [1, с. 50].

Мета статті – розглянути лексико-стилістичні особливості іміджмейкінгу британської королівської особи – принца Вільяма.

Імідж Вільяма ми пов'язуємо з образом принца й лицаря, адже британський консерватизм сприяв збереженню відповідних ознак Середньовіччя. Відомо, що лицар – це безстрашний воїн, захисник слабких, шляхетний слуга прекрасних дам і галантний кавалер. Серед інших лицарських чеснот слід назвати мужність, вірність, щедрість, розсудливість, витончене спілкування, куртуазність, вільність, честь і гідність. Лицарські заповіді полягали в тому, щоб бути християнином, охороняти церкву і Євангеліє, бути мужнім і щедрим, захищати слабких, любити батьківщину, коритися сеньйору, говорити правду і тримати слово, берегти чистоту моралі й боротися проти зла тощо. Військова справа була прерогативою лицарів і вони робили все, щоб максимально не допустити участі в битвах «грубих мужиків». Було заборонено носити зброю і їздити верхи «базарним торговцям, селянам, ремісникам і чиновникам». Траплялися випадки, коли лицарі відмовлялися брати участь у битвах разом з простолюдинами і піхотою.

Таким чином, Вільям сприймається як стереотипний персонаж справжнього британського джентльмена, принца і лицаря. Під стереотипним персонажем розуміється емоційно забарвлений, стійкий, збірний образ певних діючих осіб, що мають схожі фізичні та моральні характеристики. У ньому чітко простежується авторське аксіологічне й оцінне ставлення до особи у формі незаперечних оцінок зовнішності та поведінки, які є стандартними і постійно повторюються в різних творах одного жанру. Образ принца є статичною, готовою формулою-трафаретом, зумовленою особливою програмою.

Беручи до уваги думки багатьох вітчизняних і зарубіжних учених та переконавшись на ілюстративних джерелах підкреслимо, що лінгвостилістичні прийоми портретизації

становлять головні механізми формування словесного портрета принца Вільяма як під час опису його зовнішності, так і для розуміння його характеру. У медіатекстах словесний портрет створюється не лише за умови взаємодії та взаємопроникнення всього потенціалу образних стилістичних прийомів та засобів, а й завдяки лексемам, що позначають фактичний матеріал. Наприклад: *Prince William was educated at four schools in the United Kingdom and obtained a degree from the University of St Andrews. He spent parts of a gap year in Chile, Belize, Tanzania, and Kenya, where he has lived and holidayed several times. Prince William has also taken Kiswahili studies at universities in Kenya and Tanzania. He also completed training as an officer (eventually being commissioned as a lieutenant in the Blues and Royals Regiment), and a pilot (earning his wings by completing pilot training at Royal Air Force College Cranwell) in the British military. He then underwent helicopter flying training in order to become a full-time pilot with the Search and Rescue Force* [7].

Дж. Горер, досліджуючи особливості англійського національного характеру, зазначає, що нація піратів та забіяк за триста-чотириста років перетворилася у спільноту приязних та законослухняних громадян, для яких слово *gentle* стало важливою характеристикою поведінки [4].

Концепт *джентльменство* і його складники: *джентльмен* та *леді* було принесено в інші культури з британської дійсності, причому його форма у багатьох мовах (в українській також) залишилася незмінною, неперекладеною. Ціннісні характеристики цього концепту органічно взаємопов'язуються і виступають логічним розвитком норм лицарської поведінки. Відрізняє їх від інших норм те ж обмеження, яке було властивим лицарському кодексу. Ці норми розповсюджувалися тільки на своїх, тільки на тих, хто *apriori* був джентльменом, що пояснює усталені поведінкові моделі у ставленні до простолюдинів та слуг.

Образи принца та лицаря описано в багатьох світових казках, легендах, притчах. Принц Вільям – послідовник військових традицій королівського роду. Він – пілот гелікоптера, проходив службу в одній з гарячих точок

планети – Афганістані: *«Prince Harry is currently a Captain attached to the Army Air Corps, where he is a Apache helicopter pilot. He has recently returned from active service in Afghanistan»* [7].

У повідомленні автор ставить під сумнів, чи доречно королівській особі служити в армії. З вищезазначеним запитанням він звертається до суспільства: *«Do you think it was right or wrong to allow Prince Harry to serve in the war in Afghanistan?»* [7]. Цей текст створений журналістом, який є посередником між політичною подією або суспільним явищем і масовою аудиторією (телевізійне мовлення, мовлення радіо, екранне мовлення, газетна стаття).

Медіатекст реалізує функцію управління суспільною свідомістю шляхом мовних знаків, використовуючи всі наявні механізми маніпулятивного впливу. Це інформаційний текст про подію у королівській родині, який подається у подвійному вимірі, тобто як посередник між мовленнєво-мисленнєвою діяльністю автора і реципієнта.

Принц Вільям відповідає моральним нормам у номінації «благодійність». ЗМІ широко висвітлює його діяльність на користь хворим і знедоленим:

(1) *«The Duke – who had spent the morning with his wife Kate in the Capital supporting the poppy appeal – witnessed the complicated procedures in the hospital's Wolfson Surgical Suite after meeting the operating teams led by surgeons Stuart James and Pardeep Kumar. «It's slightly surreal meeting you in this situation», he said»* [6].

(2) *«The Duke donned a face mask as he moved into a second operating theatre to view surgery to remove a bladder tumour for a male patient in his 50s. The pioneering procedure allows the patient to retain his bladder and thus avoid having to wear a bag for the rest of his life»* [6].

Вільям цікавиться новітніми технологіями лікування звичайних громадян (*our often-pioneering operations*): *«For the type of reconstructive head and neck surgery I specialise in, state-of-the-art theatres are absolutely essential. Often surgery is long, over ten hours, and the theatres at The Royal Marsden*

provide us with the space and comfort we require to carry out our often-pioneering operations» [7]; підтримує дружні зв'язки з провідними хірургами: «Mr Cyrus Kerawala is a Consultant Maxillofacial Head and Neck Surgeon based at The Royal Marsden in Chelsea. He is known for his pioneering work in reconstructive facial surgery» [5].

Бути присутнім на складній операції в лікарні – велике випробовування для непідготовленої людини, але Вільям витримав і весь час залишався *«very calm, very interested»* – «дуже спокійним і зацікавленим», однак це діалогу йому нелегко: *«Nobody fainted. The Duke was very calm, very interested in our pioneering, innovative surgery. When asked how he was feeling, the hands-on royal held his stomach and replied: «Good. Still standing» [6].*

Потім принц відвідав інші відділення лікарні і дав схвальні відгуки про їх роботу: *«He spent around 10 minutes viewing the breast procedure, looking into a micro-vascular microscope placed above the body, as he was talked through the surgical procedure, which usually takes six to eight hours to complete» [6].*

«That's amazing», he said as he peered through the microscope. «That's incredible. Is this fairly major surgery?» [6].

«Think of it as long rather than major», Mr James replied» [6].

Вільям і Кейт є чудовим прикладом для наслідування подружнім парам, які прагнуть зберегти своє кохання протягом усього життя. З нагоди 3-річного ювілею з дня одруження у пресі повідомлялося про те, що вони виглядають справжніми закоханими: *«they're deeply in love» [3].*

Проаналізуємо детально весь зміст повідомлення: *«If pictures can be believed, it looks like the marriage of the Duke and Duchess of Cambridge is a roaring success so far, as successful as the wedding itself. Photographers who snapped them recently say they still look and act as if they're deeply in love.*

Still, it looks like another quiet night in for Prince William and Duchess Kate on the third anniversary of their nuptials on April 29, 2011.

Just like the previous two anniversaries. This royal couple is not known for regularly painting the town.

Maybe it's because the wedding of the second-in-line to the throne and the former Kate Middleton was such an over-the-top extravaganza, watched by billions and lasting for days» [3].

У вказаному фрагменті вжито низку порівнянь, утворених за такими моделями: 1) AS+ADJECTIVE+AS / (a) / (the) NOUN; 2) VERB+ LIKE+(a) / (the) NOUN.

Порівняння є елементарним ступенем процесу метафоризації, який не має загальної чинності й відображає поодинокий вияв складного семантичного процесу; елементом оцінної діяльності та універсальним способом переосмислення значень слів. Вирази порівняльного характеру схожі за конструкцією і легко піддаються суцільній вибірці. У них виражено порівняльні відношення, специфіка яких полягає в тому, що вони побудовані на ґрунті двох ситуацій, зближених за об'єктивною схожістю їхніх ознак чи за суб'єктивними асоціаціями ситуацій. До того ж, функціонально-семантичне поле порівняння в англійській мові за своєю структурою є частіше поліцентричним, що зумовлено використанням порівняльної конструкції як засобу моделювання семантичного поля. Порівняльна конструкція – це мовна структура, яка реалізує пізнавальний компаративний акт через словесне оформлення порівняльної семантики за допомогою суб'єкта та об'єкта порівняння, основи порівняння та показника порівняльних відношень.

Природна властивість знаходити аналогії спонукає людину шукати подібність між найвіддаленішими предметами чи явищами. Людина бачить її не тільки між тими предметами, які чуттєво сприймає, а й між конкретними реаліями чи абстрактними явищами, надаючи їм характерні ознаки.

Здавна людина здійснювала спостереження за найсуттєвішими ознаками зовнішності, поведінки, поведінки, постави, рухів і надавала їм образного значення, яке згодом ставало епітетом.

Особливого аналізу потребує фрагмент *«the marriage of the Duke and Duchess of Cambridge is a roaring success»*, у якому вжито сильний епітет *«roaring success»*.

Епітет – художній засіб, що містить оцінне значення. Він не просто виділяє характерну рису предмета, а ще й посилює

її та впливає на читача. Значення епітетів для опису події реалізується в структурній моделі «об'єкт – атрибут».

Аналізований епітет входить до групи метафоричних. Його вживання пов'язане з необхідністю вербальної категоризації нових понять. Метафоричний процес передбачає не тільки образність мислення людини, а й сфери, де метафоричний вислів постає мовним засобом вираження концептів: «тваринний світ» – «світ людини». Метафоризація прикметника *«roaring»* – це не лише перенесення дії тварини (леви, тигри ричать), а й утворення нового змісту, який з'являється внаслідок дії складних когнітивних механізмів і посилює значення іменника *«success»*.

Отже, епітети сприяли створенню позитивного образу принца та герцогині. Тут ми не знаходимо жодного епітета з негативною конотацією. Складається дуже приємне враження про головних героїв повідомлення і прогнозується їх подальша щаслива доля.

Преса активно коментує пересування Вільяма і Кейт по світу, наголошуючи при цьому, що з ними подорожує їх маленький син, принц Джордж: *«... the couple and their 9-month-old baby, Prince George, have just returned (on Saturday) from an exhausting three-week tour of Down Under, one of the longest and most successful overseas royal tours in decades, with dozens of engagements, flights and outfit changes»* [3].

Про народну любов до принца свідчать лексеми *«Your Royal Highness»*, *«generosity»* та дієприкметникові звороти *«was very kindly accepted»*, *«was greeted with a countdown and cheers»*:

(1) *«Your Royal Highness very kindly accepted, at our request, to be our patron for our appeal and because of the huge generosity of so many, in October 2011 we started our work. Two and a half years later, it's all done»* [6].

(2) *«The moment was greeted with a countdown and cheers from the crowd of guests, many of whom were former submariners»* [6].

Таким чином формується позитивний імідж королівських осіб, що викликаний потребою прийняття й симпатії з

боку інших, ставлення до них, як до членів тієї ж етнічної спільноти, усвідомлення, що їх життя, інтереси, поведінка тощо поділяються й іншими членами соціуму.

Дослідивши імідж принца Вільяма, стає зрозуміло, що для презентації позитивного героя вагома роль і місце у суспільстві надається способам і методам опису його образу, тобто один і той самий факт може бути розцінений як негативно, так і позитивно. Принц Вільям постає позитивним героєм, а його приналежність до британської культури визначається саме наявністю стереотипних уявлень, що повторюється у процесі соціалізації особистості, зокрема, королівської особи. На нашу думку, саме стереотипне представлення, що передається завдяки мовним засобам, з одного боку, допомагає зберігати і трансформувати деякі домінантні складові даної культури, а з іншого, – показати наявність чи відсутність певних якостей британської етнічної спільноти, що може стати об'єктом подальших лінгвістичних розвідок.

Література

1. Єлісовенко Ю.П. Імідж, наука і мистецтво : [посібник] / Єлісовенко Ю.П. – К. : [б. в.], 1998. – Ч. 1. – 126 с.
2. Змановская Є.В. Керівництво з управління особистим іміджем / Змановская Є.В. – М. : АЛКІГАММА, 2005 – 126 с.
3. Another Low-key Wedding Anniversary for Will and Kate [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.usatoday.com/story/life/people/2014/04/29/another-low-key-wedding-anniversary-for-will-and-kate/8426861/.
4. Gorer J. Exploring English Character / Gorer J. – New York : Criterion Books, 1955. – 328 p.
5. Kate Middleton's Diamond Jubilee Looks [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://ca.shine.yahoo.com/photos/kate-middleton-s-diamond-jubilee-looks-slideshow/>.
6. Prince William Follows in His Mother's Footsteps as He Visits the Royal Marsden Hospital [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.royalmarsden.org/operating-theatres>.
7. Prince William, Duke of Cambridge [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://en.wikipedia.org/wiki/Prince_William,_Duke_of_Cambridge.

*Статтю рекомендовано до друку
кандидатом педагогічних наук, доцентом кафедри
іноземної філології і методики навчання
ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний
університет імені Григорія Сковороди»
Христич Н.С.*

Стаття надійшла до редакції 6 січня 2015 року

УДК 81'276.6:001.4

Юлія Калужинська
(м. Переяслав-Хмельницький, Україна)

МОВА ДОКУМЕНТІВ: ТЕРМІНИ ТА ЇХ МІСЦЕ В ДІЛОВОМУ МОВЛЕННІ

У статті висвітлено основні мовні норми ділових документів, визначено поняття «офіційно-діловий стиль», особливості та процеси його історичного формування. Розкрито сутність поняття «термін» та правила його вживання в ділових паперах. Установлено, що ділова українська мова як різновид літературної мови відображається в офіційно-діловому стилі, його адміністративно-канцелярському різновиді. Доведено, що діловому стилю притаманна термінологія, яка утворюється із активної лексики, запозичується з інших мов, утворюється за допомогою власних та іноземних слів або із запозичених складників.

Ключові слова: термін, офіційно-діловий стиль, ділові документи, ділова мова.

В статье рассматриваются основные языковые нормы деловых документов, определено понятие «официально-деловой стиль», особенности и процессы его исторического формирования. Раскрыта сущность понятия «термин» и правила его употребления в деловых документах. Установлено, что деловой украинский язык как вид литературного языка отображается в официально-деловом стиле, его административно-канцелярской разновидности. Доведено, что деловому стилю принадлежит терминология, которая образуется из активной лексики, заимствуется из других языков, образуется с